
Književna poročila

se pevec daljnih oblakov preobrazi v ljubečega zemljana, ki sočuvstvuje z najbednejšim bližnjim prav kakor asket, pa že v naslednjem hipu zapoje hvalnico njenim lasem, ki mu izvablajo omotično vonjive stihe.

Vendar pa vidiš skozi vso pestrost pesnikovih duš mučenika, ki umira od kopmenja po neznanem, kamor ga ovira pogledati telo.

Ob teh «Pesmih v prozi» sem se nehote spomnil še na dvojce sličnih zbirk, na Turgenjeva «Pesmi v prozi» in Cankarjeve «Podobe iz sanj». Vsekakor bi bilo zelo zanimivo primerjati te tri evropske knjige, ki si med sabo tako sličijo, a je vsaka zase vendarle tako individualna. Turgenjev in Cankar: kult etosa, Baudelaire kult lepote.

Kolikor vem, imamo doslej prevedenih le nekaj pesmi tega svojevrstnega lirika «satanista» (tu pa tam v revijah in v Debeljakovi «Moderni francoski liriki»), zato moramo biti tem bolj veseli pričujoče lepe enotne knjige, ki ima trajno vrednost, saj se je čas kakor da ni dotaknil. V izpiljeni in pazljivo oblikovani slovenitvi nas je prevajalec-pesnik P. Karlin, ki je zbirki napisal kratek pa zajemljiv uvod, obogatil z delom, ki postane naša last.

Miran Jarc.

Miodrag Ibrovac, José-Maria de Heredia, sa vie-son oeuvre. Paris, Les Presses Françaises, 10 bis, Rue de Chateaudun, IX. 1923. Dva zvezka: XII + 646 in VIII + 190 str.

Velikolepni Heredia (1842.—1905.) vstaja iz nekolikšne pozabe: založnik Lemerre je pred tedni izdal njegove Poésies Complètes, sodeželani njegovi pripravljajo slovečemu sonetistu «Trofej» prikladen kip. A najlepši spomenik mu je postavil naš rojak beogradski profesor Ibrovac z gori navedeno doktorsko tezo, ki je monumentalen sad večletnega veščega in vestnega dela, kakor je bila leta 1911. študija romantične zgodovine — La «Guzla» de Prosper Mérimée — njegovega stanovskega tovariša Vojislava Jovanovića.

Kakor pomeni Jovanovičev spis širokopotezna raziskavanja o romantiki, tako je Ibrovčeva disertacija prikaz naslednje slovstvene struje, namreč parnasovstva. Naš Kubanec, čigar rodno mesto La Fortuna je svojemu sinu tako rekoč prerokovalo vso srečo, je najčistejši predstavnik one estetike, ki so jo zakesneli romantiki obsipali s takimi vzdevki: fantazisti (po Revue fantaisiste), formisti (cikajoč na oblikovno dovršenost te smeri), brezčutniki, stilisti. Trajno pa se je prijel za to umetniško stremljenje naziv «parnasovci» po zabavljivem protivnem lističu «Parnassiculet Contemporain» (1866.).

Kakor sleherni pomembnejši literarni tok, tako znači tudi Parnas dvojce: upor proti prejšnjemu ter ustvarjanje novega. Parnas je pobijal pojemajočo romantiko, njeno votlo retoriko, pretirano čutljivost — pas de sanglots humains dans le chant des poètes! kliče C. Mendès — pobijal deklamatorski lirizem, razbrzdani individualizem, egoizem in egotizem, brezstidno razgaljeni «jaz». Trde besede je izustil Leconte de Lisle: «Čeprav utegne umetnost donekod podeliti značaj splošnosti vsemu, česar se dotakne, vendar je v javnem priznavanju srčnih stisk in nič manj trpkih strasti neka puhla ničemurnost in ne utemeljena oskrnitev». Taka in slična gesla so vodila takratne novostrujarje, ki so težili bolj za objektivnostjo in kazali zmisel za epiko. Ustvarjajoča misel se je pomladila ob znanstvenem in zgodovinskem vrelec. Hkrati se je forma bolj stisnila in zgostila: «dovršen sonet odtehta dolgo pesnitev». Na to skoro versko negovanje brezhibnih oblik misli Th. Gautier, ko trdi: «Popolnost v obliki je po mojem mnenju krepost». Takšna vez spaja parnasovce s klasiki. Pri nobenem

Književna poročila

zastopniku nove struje pa ni ta vrlina tolikanj naravna in samonikla kakor pri Heredii. Prof. Ibrovac je imel hvaležno nalogo, da je pokazal pesnikov notranji obraz ob svitu njegovega življenja, dopisovanja, njegovih zvez in prijateljstev. pokazal, kako je »pod blestečim bronastim oklepom« bilo čuteče srce. Kajti nikakor ne zadošča, poznati avtorja v njegovih prednikih, v njegovem plemenu in okrožju, kakor je ta kriterija oblikoval veliki determinist Taine; temveč treba je še analize, razgaliti človeka za umotvorom, zaslediti posebno svojstvo njegovega duha: »Čezmerno proučevati ovzdušje kakega pisatelja, nam brani motriti samo izvirnost njegovega genija,« pravi Ibrovac po Flaubertu.

Pri tako obsežnem predmetu je imel naš monografist, sedaj profesor za francosko književnost na beogradskem vseučilišču, mnogo prilike, pokazati svojo široko erudicijo, kar zveni iz nešteti podrobnosti v raznih poglavjih. Obenem pa ni zanemaril zajetnih idejnih konceptov, ki so sklenjeni pod naslove »Filozofija Trofeja«, »Dvoje protivnih pojmovanj«, ki je povsem novo umevanje, saj nasprotuje vsem dosedanjim trditvam itd.

Ni čudo, če je francoska kritika tako toplo in zahvalno sprejela Ibrovčevo delo. Opozorim samo na podlistek, ki ga je lani 21. avgusta priobčil v »Figaru« pesnik in pisatelj Henri de Régnier, član Akademije, ali letos 6. januarja v »Journal des Débats« Raoul Narsy. Ko je v lanskem poletju Ibrovac branil svojo tezo, natisnjeno na troške našega prosvetnega ministrstva, na Sorbonni in pobijal oponentu njegov ugovor, je hotel dodati še nadaljnjih razlogov z besedo: »Slednjič...« — »Slednjič pa je vaše delo izvrstno,« ga prehitel dotični profesor in mu čestita na izrednem uspehu.

Dr. A. Debeljak.

Stojan V. Živadinović: Ispod Ozrena. Pripovetke. 1923. S. B. Cvijanović, Beograd. (Moderna biblioteka.) Str. 114.

V brezup pesimizem je potopljeno vseh teh dvanajst povesti, ki nas povedejo v dobo maupassantskega gledanja na življenje. Lahko bi tudi knjigo nazval povest o desiluzijah, o iztreznjenjih, o razfantomstvu. Toda ta spoznanja niso nikaka duhovna pregledanja zapletenih niti usode, temveč omahovanja in omahnjenja pred onim tujcem, ki obišče vsakogar, ki se zave bovarizma svojega stremljenja. Od tega spoznanja dalje pa čaka večino topo životarjenje, »vdanost v svojo usodo«, in edini vzgon se očituje še v ironizaciji in lahнем skepticizmu, ki utegne doseči celo višino nekake prizanesljivosti, katera pa je slejkoprej le odsev slabosti.

V dvanajstih »pripovetkah« nam je pisatelj predstavil dvanajst takih tipov, ki so več ali manj hereditarno negativno zaznamenovani. »Padavica« se vije skozi življenje kot skozi dušično meglo, iz katere mu le redkokdaj pri cveto čudne rože, ki se sesujejo v pene božjastnika. Slednjič mu močna vera pomaga na — oni svet. »Golački pop«, zvesti služabnik božji in še vse skrbnejši upravitelj svojega imetja, se na zadnjo uro preobrazi v podobo božjega romarja. Od vseh zapuščen, star in nebogljen, roma in roma v burji in viharju v smrt. Ne tako pop Žika, ki v »najgloblji« uri svojega doživljanja zapoje prostaško popevko, da se zgraža celo mestece. No, dobričini Žiki je sicer hudo, da se je tako ponižal pred samim metropolitom, in z muko zadržuje in kroti veseljaka v sebi, toda na velikonočno vstajenje, ko ga oškropi sejalce življenja — solnce, vzvalovi tudi v starčku, ki na ves glas zapoje svojo »himno«, prepričan, da tudi s tem slavi svojega Stvarnika. Ali se ob tej fabuli ne spomniš A. Franceovega Glumca naše Gospe? Tudi iz te priče veje lahen dih skepse, ki se skriva v glatkem pripovedovanju. Včasih navzame fantomstvo obliko tragičnosti, n. pr. v »Miti«, ki mu vprav živalska zvestoba do svojega gospodarja